

Overweging Oudjaar 2011

Gereformeerde Kerk Loosdrecht
ds. Stefan Dijkhuizen

Lezing: Psalm 90

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

op deze Oudejaarsavond zal door veel mensen, bewust of onbewust, de balans worden opgemaakt van het afgelopen jaar. Het oudejaar wordt feestelijk uitgeluid, en het nieuwe met vuurwerk begroet. Er zijn goede voornemens, maar er zijn ook herinneringen en dingen die we achter ons willen laten.

Het goede en het minder goede, blijdschap, vreugde en verdriet, gaan en komen samen op deze avond.

Ik wil met jullie op deze avond, deze markering van het oude en nieuwe jaar, wat verder hardop nadenken bij het lied dat we net hebben gezongen, Gezang 448, van de Engelsman William Cowper. Een dichter, die leefde in de 18e eeuw, en voor wie beide kanten van het leven nogal bepalend waren, en zeker voor de liedteksten die hij schreef.

Mensen maken beide kanten van het leven mee, de vreugde en het verdriet. Iedereen zal dat beide meemaken. Soms zelfs tegelijk. Vreugde en verdriet komen vaak na elkaar, volgen elkaar op. Maar soms bestaan ze ook naast elkaar. Soms kan er een enorm gevoel van verlies zijn, verdriet, en tegelijk een sprankje vreugde, een klein spoor van blijdschap.

Zoiets valt vaak ook nauwelijks onder woorden te brengen, het gaat ook meer om een vermoeden: Ondanks alles, ondanks alle pijn en verdriet, zal het goede toch niet helemaal weg zijn, zal het misschien zelfs weer terugkomen.

In het lied wat we net met elkaar zongen, zie je iets daarvan terug. In een boekje van ds. Hans Mudde, luthers predikant, kwam ik een aantal mooie gedachten tegen bij dit lied. Het lijkt op het eerste gezicht nogal luchtig en lichtvoetig, een 'sympathiek volksmelodietje', zoals het compendium op ons Liedboek schrijft. En tegelijk draagt het sporen van diezelfde dubbelheid, van vreugde in het donker, van blijdschap in de pijn.

Dat komt dus niet in laatste plaats door het leven van de dichter, Cowper zelf. Deze man, die stierf in 1800, kende de spanning in het leven aan den lijve.

Cowper was een uiterst gevoelige man, en kwetsbaar door zijn levenslange manisch-depressieve aandoening. Ondanks dat hij één van de belangrijkste dichters van zijn tijd werd, was het dagelijkse leven voor hem een opgave van jewelste, en heeft hij meerdere keren geprobeerd er een einde aan te maken.

Gezang 447, dat ook van Cowper's hand is, getuigd daar misschien nog wel sterker van. Het donker van zijn depressies vond zijn weerslag in dat lied.

Uiteindelijk kon hij alleen maar verder in het leven door een hele voorzichtige, haast geforceerd blijmoedige, levenshouding. Contacten met de voormalige slavenkapitein, dominee Newton, en van wie we morgenochtend een mooi lied zingen, hielpen hem verder te kunnen. Eenvoudige handenarbeid, de zorg voor wat dieren en werken in de tuin, dat gaf hem een labiel evenwicht.

En dan... dan groet soms een licht van vreugde... zoals dat andere lied van hem, Gezang 448. Ze staan naast elkaar in het Liedboek, ook alsof dat zo moest zijn: angst, depressies, ze horen bij het leven, net als blijdschap en vreugde.

Cowper had dus als geen ander door dat het 'soms' was, dat het licht je begroet. Dat je door geloof heus niet enkel vreugde en zonnenschijn in je leven zou tegenkomen.

Nee, soms groet een licht van vreugde. Net als Oosterhuis dichtte: 'Soms, even.' Het overkomt je bij tijd en wijle, en vaak als verrassing. In het origineel heet het lied dan ook 'Sometimes a light surprises', soms verrast een licht.

Zoals vaker in geloof, gaat het dan juist niet om een lijdzaam afwachten. Zeker niet! 'Soms groet een licht van vreugde de christen, ... als hij zingt.'

Cowper brengt hiermee iets onder woorden dat de meeste gelovigen, en ook de meesten onder ons wel zullen herkennen: Zolang er mensen zijn die zingen, zolang het lied klinkt, ook al krijg je het zelf niet over je lippen, dan kan er toch een enorme kracht van uit gaan. Dan kan er iets gebeuren. Dan kun je even opgetild worden.

Zo verwoordt de psalmist dat denk ik ook in Psalm 90, die we net hebben gelezen, en die de eeuwen door al op deze avond gelezen wordt.

Zingen, samen in de kerk, of ergens anders, met woorden die boven jezelf uitstijgen, kan helpen om weer even verder te zien. Juist als je in die dubbelheid zit van verdriet en vreugde.

Samen zingen betekent niet dat je het 'nog wel even uitzingt' met al je ellende. Nee, zoals Willem Barnard dat ooit prachtig zei: Dan zing je jezelf geloof 'in'. Je brengt het je weer te binnen, je zingt het naar binnen.

In Gezang 448 rollen de Bijbelse beelden en zinnen over elkaar heen. Je zou kritisch kunnen opmerken: De dichter heeft er weinig eigenhandigs ingezet.

Maar je kunt ook zeggen: Cowper heeft rijkelijk geput uit dat oude bronnenboek waar al die menselijke ervaringen instaan, positief en negatief.

Hij laat zien dat geloven nu eenmaal een zaak is van geloven tegen de klippen op, zich afspeelt op het scherpst van de snede, vechten tegen de bierkaai. Ondanks alle moeite, kan er dan juist iets opklinken van hoop, van vertrouwen.

De mens, hij is als gras zegt Psalm 90, en tegelijk mogen we toch ook naar de leliën kijken. Want ook daarin zit Gods goedheid voor ons. Sterker nog, zelfs al zijn de wijnstok en vijgenboom leeg en kaal, ook zo'n in-en-in Bijbels beeld, dan is er nog geen reden om niet te blijven zingen. Te blijven zingen van Gods liefde en goedheid.

Want wie weet is die goedheid er nu niet, hij kan wel weer komen. God doet zijn hand toch open.

Natuurlijk is het nogal wat om dan toch de lof te gaan zingen. Natuurlijk is dat helemaal niet eenvoudig, en krijg je het soms echt niet over je lippen. Maar het houdt wel dat spoortje van vreugde wakker, die hoop, dat het eens anders zal zijn. Kunnen de woorden, het gezang van degene naast jou, jou toch even optillen.

Op deze avond leggen we ons leven voor de Eeuwige neer. Dit jaar. Op deze markering van de tijd, de menselijke tijd. Vreugde en verdriet, blijdschap en pijn. Met een lied dat ons draagt, en dan ... soms ...

'Gods goedheid kan lang uitblijven', zo schreef ooit Maarten Luther, 'maar bedenk dan wel: Lang is niet eeuwig.'

In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.